

Pariški sporazum uz okvirnu Konvenciju Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama- ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine"-MU broj: 1/17)

U razdoblju od 30. studenog do 13. prosinca 2015. godine u Parizu, Republika Francuska, održana je Dvadesetiprva konferencija zemalja potpisnica UN okvirne konvencije o klimatskim promjenama (UNFCCC) (COP21), jedanaesti sastanak zemalja potpisnica Kyoto protokola (CMP11), četrdesetčetvrto zasjedanje Savjetodavnog tijela za znanost i tehnologiju (SBSTA 44), i Savjetodavnog tijela za implementaciju (SBI 44) Okvirne konvencija UN o promjeni klime, deseti sastanak ad hoc radne skupine za Dugoročnu suradnju (AWG10 – Long-term Cooperative Action). U razdoblju održavanja Konferencije održan je veliki broj side events-a (događaja koji se odvijaju paralelno sa svim sesijama konferencije i imaju za cilj predstaviti različitu problematiku i rješenja koja se nude, a povezana su s klimatskim promjenama), te različitih prezentacija mnogih svjetskih organizacija, banaka, korporacija, institucija, kompanija, znanstvenih i stručnih organizacija, te velikog broja izložbi nevladinih organizacija i domorodačkih populacija iz posebno ugroženih predjela Planete Zemlje.

Na Dvadesetiprvom zasjedanju konferencije Okvirne konvencije UN o promjeni klime održanom u Parizu od 29. studenog do 13. prosinca 2016. godine, učestvovala je i izaslanstava Bosne i Hercegovine, a prema podacima iz preliminarne liste učesnika, u radu ove Konferencije učestvovalo je 36.276 učesnika iz cijelog svijeta, i to: 23.107 članova državnih izaslanstava iz 196 zemalja članica Konvencije i 54 predstavnika iz 2 zemlje koje imaju status promatrača (Palestina i Vatikan – Sveta Stolica), te izaslanici iz 1.236 promatračke organizacije. Skup je protekao u izvrsnoj organizaciji Francuske vlade, uz velike mjere osiguranja, posebice 30.11.2015. godine, kada je organizirano obraćanje preko 150 predsjednika država i vlada iz cijelog svijeta. Inače, temeljni cilj UN okvirne konvencije o klimatskim promjenama je da se smanje antropogene emisije plinova s efektom stakleničke bašte (ugljendioksid, azotsuboksid, metan, freoni, troposferski ozon i drugi plinovi), kako bi se zaustavilo daljnje zagrijavanje atmosfere s posljedicama globalnih promjena klime i posebice podizanja razine mora, kojim bi neke male otočke zemlje mogle nestati. Cilj COP21 (Pariške konferencije) bio je postizanje dogovora i usvajanje novog pravno obvezujućeg dokumenta koji će definirati obveze država članica Okvirne konvencije UN o promjeni klime (UNFCCC) za razdoblje poslije 2020. godine i na taj način spriječiti porast temperature na globalnoj razini preko 2°C. Nikako se nije želio ponoviti neuspjeh konferencije 2009. godine održane u Kopenhagenu, te kasnijih konferencija, a kako bi ovaj cilj bio ostvaren, odnosno kako bi se na Konferenciji osigurala politička potpora na najvišoj državnoj razini, predsjednik Republike Francuske uputio je poziv za učešće i obraćanje predsjednicima država i vlada, svih država članica Konvencije, na tzv. "Sastanku lidera", koji je održan 30. studenog 2015. godine. svi lideri, bez iznimke, dali su potporu donošenju Sporazuma.

Po okončanju pregovora, 196 zemalja svijeta su, pored „Pariškog sporazuma“, usvojile još 34 odluke, 22 koje se odnose na COP21, a 12 koje se odnose na još uvijek važeći Kjoto protokol (CMP11), a između ostalih, usvojene su odluke o: (i) osnaživanju razvitka tehnologija i transfera kroz tehnološki mehanizam, (ii) procesu ocjene napretka u priocesu definiranja i implementacije nacionalnih adaptacijskih planova (NAP-a), (iii) produžnju mandata ekspertskoj skupini najnerazvijenijih zemalja, (iv) metodološka pitanja koja uključuju

ispunjenje obveza iz Doha amandmana, (v) osiguranje metodološkog vodiča za smanjenje emisija zbog deforestacije (sječe šuma) i šumske degradacije u zemljama u razvitku, održivo upravljanje šumama, i jačanje stokiranja CO₂ u šumama (REDD+), kao i osiguranje proračuna za dvogodišnje razdoblje 2016-2017 godinu.

Usvajanjem „Pariškog sporazuma”, 2020. godine prestat će važiti odredbe Kjoto protokola i tada će sve zemlje imati obvezu da se ponašaju sukladno novom sporazumu. Treba naglasiti da je Bosna i Hercegovina podržala pregovaračke procese koje je vodila Europske unija, te je podržala usvajanje Sporazuma. Inače, „Pariški sporazum“ u svojoj preambuli sadrži 16 klauzula, a sastoji se od 29 članova. U preambuli se osvrće na urgentno rješavanje klimatskih promjena, na način da se to rješava zajednički ali diferencirano, sukladno nacionalnim prilikama (razvijene - nerazvijene zemlje). Potrebno je uvažavati znanstvena dostignuća, uvažiti situaciju i stanje nerazvijenih zemalja, uzima u obzir potrebu za financiranjem i transferom tehnologija, iskorjenjivanje siromaštva, zaštitu biodiverziteta, održivi razvitak ... Dalje se Sporazumu osvrće na: Zahtjev se zaustavljanje rasta temperature ispod 2°C s mogućnošću da se taj rast limitira na 1.5°C. Poveća sposobnost zemalja na adaptaciju na klimatske promjene te postizanju niskokarbonske ekonomije, kroz NDC mitigacione mjere. Naglašava značaj INDC-a s povremenim praćenjem napretka u ispunjenju zacrtanog plana aktivnosti predstavljenog u INDC-u (petogodišnje izvješćivanje), potrebu promocije mitigacionih mjera, s uključivanjem javnosti ali i privatnog sektora, te daljnji rad na konzervaciji i zaštiti šuma, obzirom da mogu biti veliki rezervoari za CO₂. Po pitanju gubitaka i šteta te klimatski utjecaj na gubitke i štete primjenjivat će se Varšavski međunarodni mehanizam (WIM), Odlučeno je GCF i GEF (Lest Development Countries i Special Climate Change Fund) će služiti kao servis Sporazumu, kao i Adaptacijski fond. Daljnje jačanje kapaciteta, razmjena informacija, jačanje znanstvenih znanja, pomaganje zemljama u razvitku u definiranju adaptacijskih mjera i adaptacijskih praksi i nastojanja da se prepozna ranjivost, procjena rizika, i dr. uspostavlja obvezu razvijenih zemalja da osiguraju financijsku potporu zemljama u razvitku i najnerazvijenijim zemljama. Posebna pažnja će se posvetiti transparentnosti praćenja procesa i akciji smanjenja emisija GHG. U završnim odredbama „Pariškog sporazuma“ je navedeno da će Sporazum biti otvoren za potpisivanje od 22 (Dan Planete Zemlje) do 26. travnja 2016. godine u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku, USA. Pariška konferencija je donijela najvažniju odluku na globalnoj razini, te imajući u vidu značaj i očekivanja od ovoga skupa može se konstatirati sljedeće:

U radu najviših tijela ove Konvencije aktivno je učestvovalo i izaslanstvo Bosne i Hercegovine sukladno prethodno utvrđenim stavovima, definiranim Platformom za nastup izaslanstva BiH u Parizu, a skupu se ispred našeg izaslanstva bratio veleposlanik Bosne i Hercegovine u Republici Francuskoj, N.J.E. g. Ivan Orlić. Na Konferenciji je navedeno da predložene nacionalne kontribucije glede smanjenja emisija stakleničkih plinova neće biti dovoljne da se postigne povećanje globalne temperature ispod dva stupnja. Zato će se kroz petogodišnje izvješćivanje pratiti stanje emisija i mjeriti napredak u tom pogledu, s obvezom da se INDC-i (namjeravane nacionalne određene kontribucije o smanjenju emisija GHG) prilagode potrebama vezanim za smanjenje efekta stakleničkih plinova, u čemu će razvijene zemlje dati svoju potporu. Za ostvarenje ciljeva u razdoblju do 2020 – te godine razvijene zemlje će u Zeleni klimatski fond izdvojiti 1 milijardu USD do 2020. godišnje, a od 2020. će osnova biti 100 milijardi USD godišnje. Ovim sporazumom se očekuje povećanje proizvodnje energije iz

obnovljivih izvora, a smanjenje proizvodnje spaljivanjem fosilnih goriva. S aspekta interesa Bosne i Hercegovine možemo istaći da je ovaj puta postignut jasan dogovor koji daje smjernice za rješavanje pitanja klimatskih promjena kroz INDC, i druge dokumente koji se u tom smislu trebaju uraditi u Bosni i Hercegovini, ali i u regionu. Posebice je važno naglasiti da BiH treba nastaviti s procesima uključivanja što je moguće veći broj svojih predstavnika na međunarodnim skupovima, a posebice na skupovima zemalja u regionu na kojima trebamo zauzeti zajednički stav glede prihvatanja klimatskih zahtjeva zemalja Europske unije, ali i Tajništva Konvencije. Fokal point treba i dalje veoma aktivno sudjelovati u radu tijela konvencije, zajedno s ekspertima iz Bosne i Hercegovine na rješavanju svih klimatskih pitanja. U procese unutar BiH odmah uključiti ministarstva koja pokrivaju oblas, energetike, transporta i poljoprivrede, koji su najveći emiteri stakleničkih plinova. U Pariškom sporazumu dana je jasna veza između ciljeva održivog razvitka (koji se trebaju dostignuti do 2030. godine) i klimatskih promjena, te je neophodno učestvovati na svim skupovima radi implementacije obveza koje nas glede toga očekuju. Pojačati suradnju BiH i EU glede definiranja daljnjih stavova po pitanju klimatskih promjena i EU integracija. Intenzivno raditi na jačanju kapaciteta i znanja na svim razinama kako bi bili u stanju prihvatiti nove tehnologije koje se kao izazov klimatskih promjena same po sebi nameću. Posebice raditi na jačanju svijesti javnosti i uključivanju privatnog sektora, a poštujući rodnu ravnopravnost (gender), kako bi se teret rješavanja klimatskih promjena ravnomjerno rasporedio te izbjeglo preveliko opterećenje žena u ovim aktivnostima. Kako se potpisivanje sporazuma predviđa za 22. do 26. travnja 2016. godine potrebno je odmah prikupiti suglasnost za potpisivanje Pariškog sporazuma, te odmah krenuti s pripremom za ratifikaciju Sporazuma. Kao i svake godine i ovom prilikom je veoma važno istaći potporu UNDP BiH koji je pomogao da Bosna i Hercegovina bude zastupljena na konferenciji o klimatskim promjenama s ukupno 12 predstavnika. Značaj potpore utoliko je veći jer nas UNDP priprema da buduće aktivnosti u BiH koje se odnose na klimatske promjene kao što je izrada Trećeg nacionalnog izvješća za BiH, te procesa koji se tiču izrade i drugih strateških dokumenata, programa i projekata, s posebnim osvrtom na edukaciju eksperata, s ciljem da ojača poziciju Bosne i Hercegovine u budućim aktivnostima s EU i Tajništvom Konvencije po pitanjima daljnje redukcije emisije stakleničkih plinova. Zbog izvrsne organizacije skupa ali i postignutog povijesnog sporazuma, ovom prilikom se izražava iskrena zahvalnost Vladi Republike Francuske, ali i Veleposlanstvu SAD-a u Bosni i Hercegovini, koje su dale veliki doprinos u pripremi izaslanstva Bosne i Hercegovine za učešće na COP21. Na skupu je donesena odluka o organizaciji naredne konferencije tzv. COP22, a koji bi se trebao održati u Marakešu, Kraljevina Maroko u razdoblju od 07. do 18. studenog 2016. godine.